This document is available in English **Eitem ar yr agenda 8**

Adroddiad ar gyfer	**Y Panel Gweithredol**
Dyddiad	**29 Gorffennaf 2019**
Swyddog Arweiniol	**Shân Morris, Prif Swyddog Cynorthwyol (Polisi a Chynllunio Corfforaethol)**
Swyddog Cyswllt	**Shân Morris, Prif Swyddog Cynorthwyol (Polisi a Chynllunio Corfforaethol)**
Pwnc	**Monitro Perfformiad Ebrill – Mehefin 2019**

PWRPAS YR ADRODDIAD

1 Darparu gwybodaeth i'r Aelodau am weithgareddau Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, a'i berfformiad mewn perthynas ag amcanion gwella.

CRYNODEB

2 Yn ystod chwarter cyntaf 2019/20, aeth y Gwasanaeth at 1,328 o ddigwyddiadau brys a galwadau diangen – sef 11% yn llai nag yn yr un chwarter y llynedd.

3 Parhaodd y tueddiad am i lawr yn nifer y prif danau, ac effeithiodd y tywydd gwlyb ar ostyngiad yn nifer y tanau eilaidd.

4 Fe wnaeth niferoedd y galwadau diangen barhau i gynyddu, a hynny oherwydd cynnydd yn nifer y galwadau diangen didwyll.

5 Cafwyd cynnydd o ddeg (23%) yn nifer y gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd yr aethpwyd atynt, o'i gymharu â'r un cyfnod o dri mis y llynedd.

6 Cafwyd 18 yn fwy o danau damweiniol mewn cartrefi nag yn yr un chwarter y llynedd, ac arweiniodd hynny at un farwolaeth (i'w chadarnhau gan y Crwner), dau anaf difrifol, a 10 o fân anafiadau. Fe wnaeth nifer yr archwiliadau rhagofalus fwy na dyblu, o 5 i 12.

ARGYMHELLIAD

7 Bod yr aelodau'n nodi cynnwys yr adroddiad monitro perfformiad.

GWYBODAETH

8 Yn Atodiad 1, er gwybodaeth i'r aelodau, mae'r adroddiad monitro am y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2019 a 30 Mehefin 2019 (Chwarter 1).

GOBLYGIADAU

Amcanion Llesiant	Cymorth i'r Awdurdod fonitro ei berfformiad mewn perthynas â'r amcanion gwella a llesiant sydd yn y cynllun cyfunol ar gyfer gwella a llesiant 2019/20.
Cyllideb	Cymorth i dynnu sylw at unrhyw effeithiau posibl ar y gyllideb oherwydd lefel annisgwyl o ddigwyddiadau.
Cyfreithiol	Cymorth i'r Awdurdod sicrhau bod digon o adnoddau ar gael i ateb y gofynion newidiol arno gyda newidiadau yn y lefel y digwyddiadau.
Staffio	Ni chanfuwyd unrhyw oblygiadau.
Cydraddoldeb/Hawliau Dynol/Y Gymraeg	Ni chanfuwyd unrhyw oblygiadau.
Risgiau	Peidio â bodloni gofynion cyfreithiol i adrodd ynghylch perfformiad a monitro perfformiad, a allai effeithio ar y gallu i sicrhau bod digon o adnoddau ar gael i ateb y gofyn.

GWASANAETH TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service

ADRODDIAD MONITRO PERFFORMIAD

CHWARTER 1
Ebrill 2019 – Mehefin 2019

Ffigyrau dros dro ydynt, a gallent fod yn agored i fân newidiadau.

CYNNWYS

ADRODD YNGHYLCH GWEITHGARWCH DIGWYDDIADAU	
YR HOLL DDIGWYDDIADAU	
Trosolwg o'r holl ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt	1
TANAU YN ÔL CATEGORI	
Tanau yn ôl categori (prif danau, tanau eilaidd, tanau simnai)	2
Tanau yn ôl cymhelliad (damweiniol/bwriadol)	3
Tanau yn yr Awyr Agored	4
GALWADAU DIANGEN	
Galwadau Diangen yn ôl categori (larymau tân awtomatig, didwyll, maleisus)	5
DIGWYDDIADAU GWASANAETH ARBENNIG	
Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig yn ôl categori	6
MONITRO O GYMHARU AG AMCAN GWELLA A LLESIANT 'A'	
Tanau damweiniol mewn cartrefi	7
Marwolaethau ac anafusion oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	8
Natur yr anaf	9
GEIRFA	10

1.0 Yr Holl Ddigwyddiadau

1.1 Aeth y Gwasanaeth at gyfanswm o 1,328 o ddigwyddiadau brys (tanau, galwadau diangen a digwyddiadau gwasanaeth arbennig) yng Ngogledd Cymru yn ystod chwarter cyntaf 2019/20. Roedd hyn 11% yn llai o ddigwyddiadau nag yn yr un cyfnod yn 2018/19, ac roedd yn llai na'r cyfartaledd tair blynedd.

Siart 1. Nifer y tanau, galwadau diangen a digwyddiadau gwasanaeth arbennig yr aethpwyd atynt, gyda'r cyfartaledd 3 blynedd

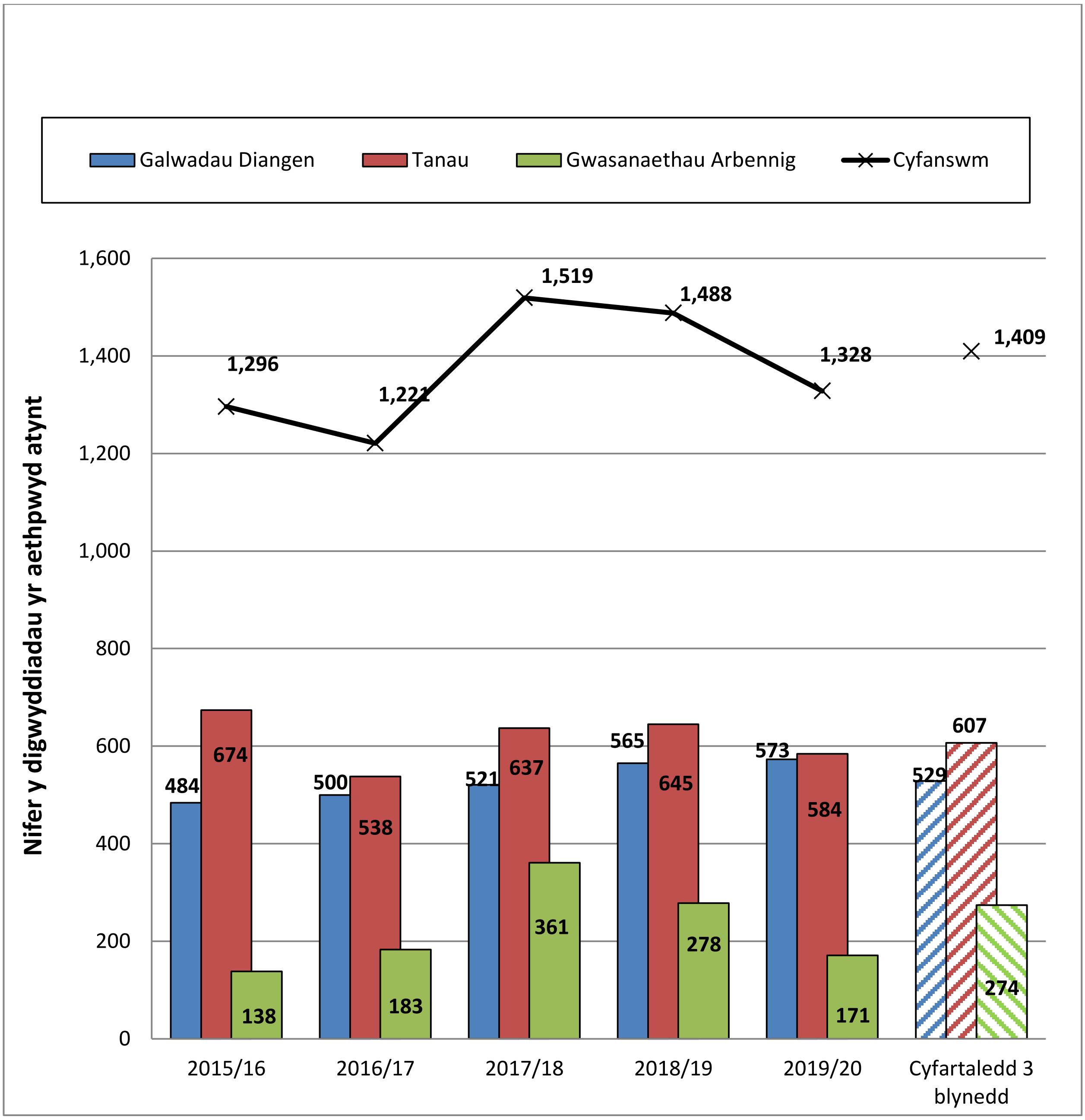

2.0 Tanau, yn ôl categori

2.1 Tanau oedd 584 (44%) o'r digwyddiadau brys yr aethwyd atynt yn ystod y chwarter cyntaf. O'r tanau hynny, roedd 236 (40%) yn brif danau, 319 (55%) yn danau eilaidd, a 29 (5%) yn danau simnai.

2.2 Yn y chwarter hwn, parhaodd y tueddiad graddol am i lawr yn nifer y prif danau yr aethpwyd atynt, ac aethpwyd at 15 (6%) yn llai o brif danau nag yn yr un chwarter y llynedd.

2.3 Mae nifer y tanau eilaidd yn amrywio fwy oherwydd maent yn gysylltiedig ag amodau'r tywydd; mae effaith y tywydd gwlyb yn ystod y chwarter cyntaf eleni i'w weld yn yr 13% o ostyngiad yn nifer y tanau eilaidd o'i gymharu ag yn yr un chwarter y llynedd.

Siart 2. Nifer y tanau yr aethpwyd atynt, fesul categori, gyda'r cyfartaledd 3 blynedd

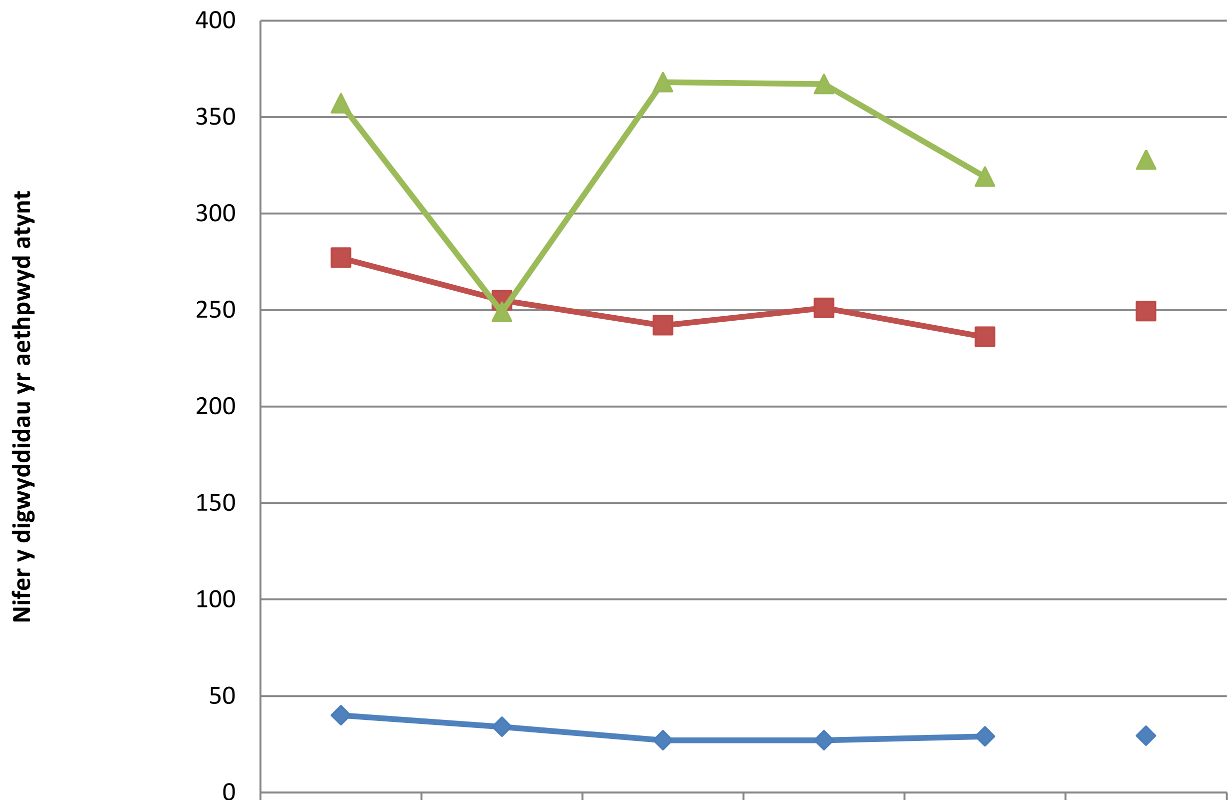

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Cyfartaledd 3 blynedd
TANAU SIMDDE	40	34	27	27	29	29
PRIF DANAU	277	255	242	251	236	249
TANAU EILAIDD	357	249	368	367	319	328

3.0 Tanau, yn ôl cymhelliad

3.1 Mae canran y prif danau a gafodd eu cynnau'n ddamweiniol wedi pharhau'n gyson yn y blynyddoedd diwethaf (mymryn dros 82% mewn tair o'r pum mlynedd ddiwethaf), ac roedd y prif danau bwriadol yn lleiafrif bob blwyddyn.

3.2 Fodd bynnag, mae canrannau cymharol y tanau eilaidd yn wahanol. Roedd chwarter cyntaf eleni yn un anghyffredin oherwydd roedd y rhan fwyaf o'r tanau eilaidd yn rhai yr amheuir eu bod wedi cael eu cynnau'n fwriadol. Yn yr un chwarter yn y tair blynedd flaenorol, cofnodwyd bod mymryn dros 40% o'r tanau yn rhai bwriadol, ond eleni cofnodwyd bod 52% ohonynt yn rhai bwriadol.

3.3 Trwy ddiffiniad, tanau damweiniol yw tanau simnai, felly nid ydynt yn cael eu dangos yn Siart 3 isod.

Siart 3. Nifer y prif danau a'r tanau eilaidd yr aethpwyd atynt, yn ôl cymhelliad

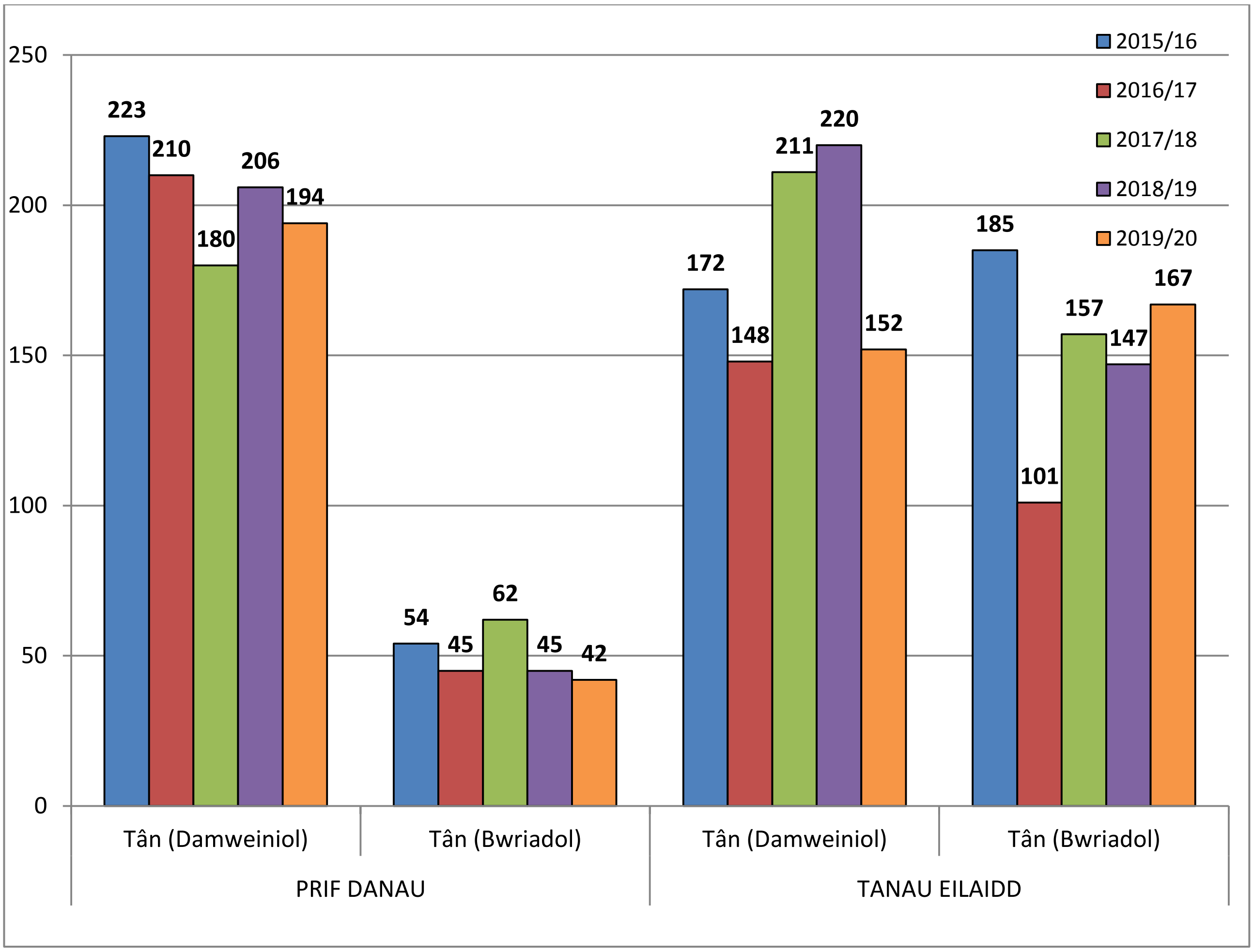

4.0 Tanau yn yr Awyr Agored

4.1 Mae'r rhan fwyaf o danau awyr agored yn cael eu cofnodi fel tanau eilaidd. Yn ystod chwarter cyntaf 2019/20, tanau glaswelltir, coetir a chnydau oedd 42% o'r holl danau awyr agored, ac roedd y gweddill yn digwydd mewn: lleoliadau eraill yn yr awyr agored (34%); strwythurau yn yr awyr agored (22%); a chyfarpar a pheirianwaith yn yr awyr agored (1%).

Siart 4. Nifer y tanau glaswelltir, coetir a chnydau fel cyfran o'r holl danau yn yr aethpwyd atynt yn yr awyr agored

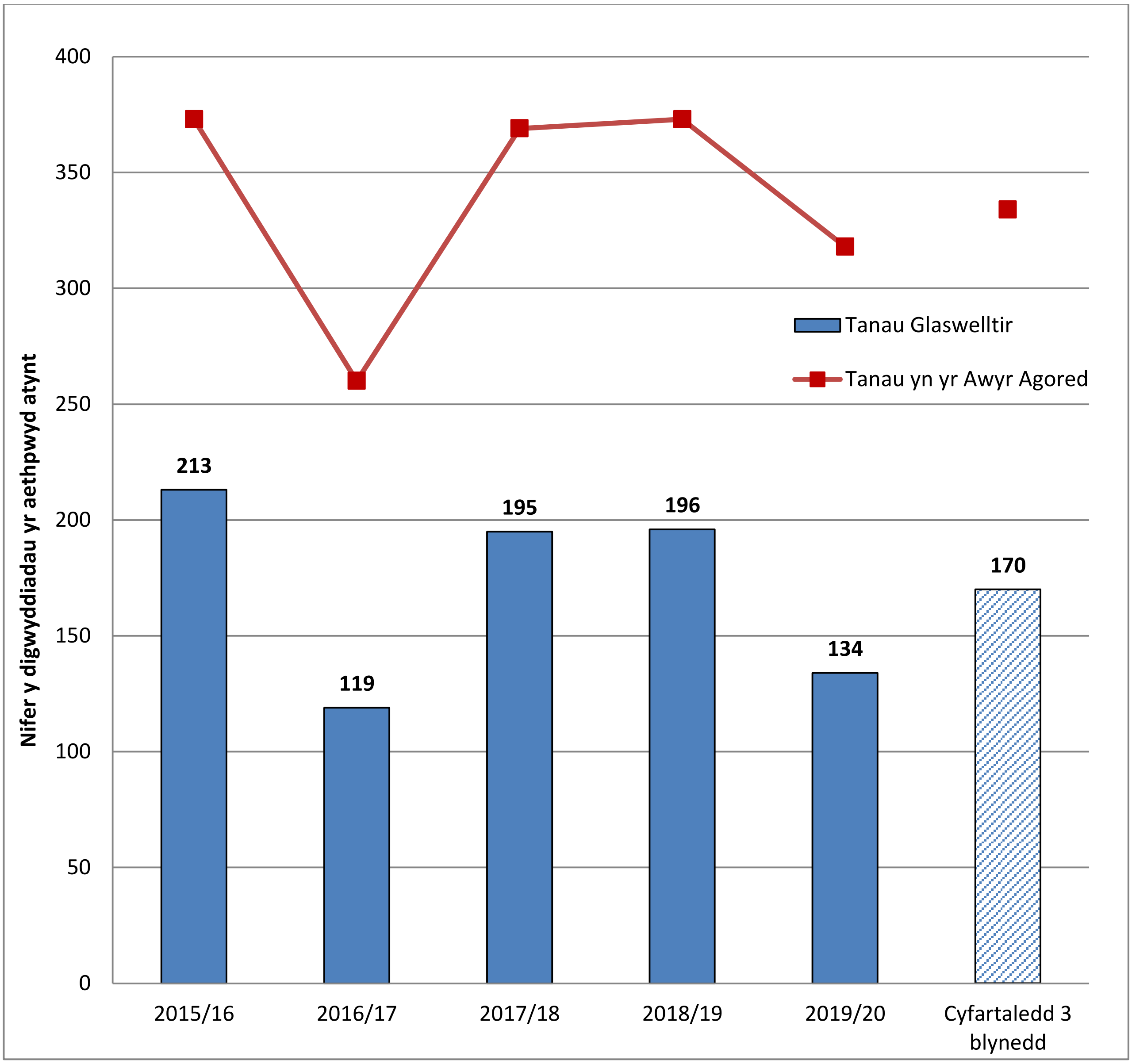

5.0 Galwadau Diangen

5.1 Mae niferoedd cyffredinol y galwadau diangen yn parhau'n is na'r cyfnod cyn cyflwyno'r polisi ar Larymau Tân Awtomatig (a ddaeth i rym yn Ebrill 2015), ond maent yn parhau i gynyddu flwyddyn ar ôl blwyddyn.

5.2 Roedd y cyfanswm yr aethpwyd atynt yn ystod chwarter cyntaf 2019/20 (573) yn cynnwys 50% (288) oherwydd larymau tân awtomatig, 48% (273) oherwydd galwadau didwyll a'r 2% arall (12) oherwydd galwadau maleisus.

Siart 5. Nifer y galwadau diangen yr aethpwyd atynt, yn ôl categori

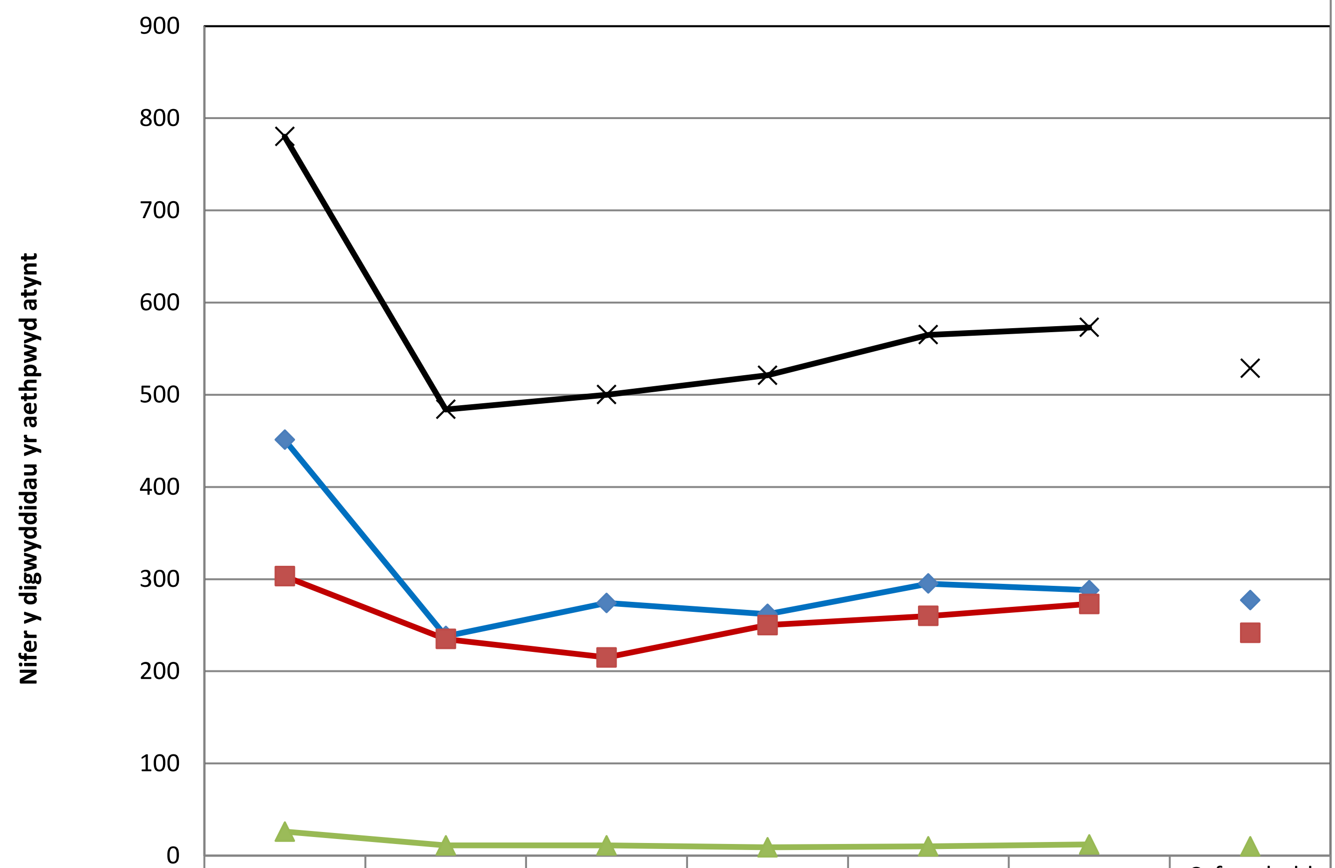

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Cyfartaledd 3 blynedd
Larymau Tân Awtomatig	451	238	274	262	295	288	277
Didwyll	303	235	215	250	260	273	242
Maleisus	26	11	11	9	10	12	10
Cyfanswm	780	484	500	521	565	573	529

6.0 Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig

6.1 Ni chafwyd fawr o newid yn y blynyddoedd diweddar yn niferoedd yr argyfyngau a gofnodwyd yn 'ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig a oedd yn wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd' neu yn y mathau sefydledig o 'ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig heblaw gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd'. Yn chwarter cyntaf y flwyddyn, aeth y Gwasanaeth at 10 (23%) yn fwy o wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd nag yn yr un chwarter y llynedd.

6.2 Yn y categori 'heblaw gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd', ond wedi'i dangos ar wahân isod, mae'r mentrau cydweithredol sydd wedi cael eu treialu yn fwy diweddar. Roedd y rhain yn cynnwys mentrau fel y 'Tîm Cymorth Cymunedol' a'r fenter 'Cyd-Ymateb' gydag Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru, yn ogystal ag 'Ar Goll o Gartref' a 'Dulliau Mynediad' a gynhelir ar y cyd â Heddlu Gogledd Cymru.

6.3 Mae'r 'Tîm Cymorth Cymunedol' a'r cynllun 'Cyd-Ymateb' wedi dod i ben, ond yn chwarter cyntaf y flwyddyn gwelwyd cyfansymiau cyntaf y 'Dulliau Mynediad' ochr yn ochr â rhai 'Ar Goll o Gartref, sydd yn eu trydedd flwyddyn erbyn hyn.

Siart 6. Nifer y digwyddiadau gwasanaeth arbennig, yn ôl categori

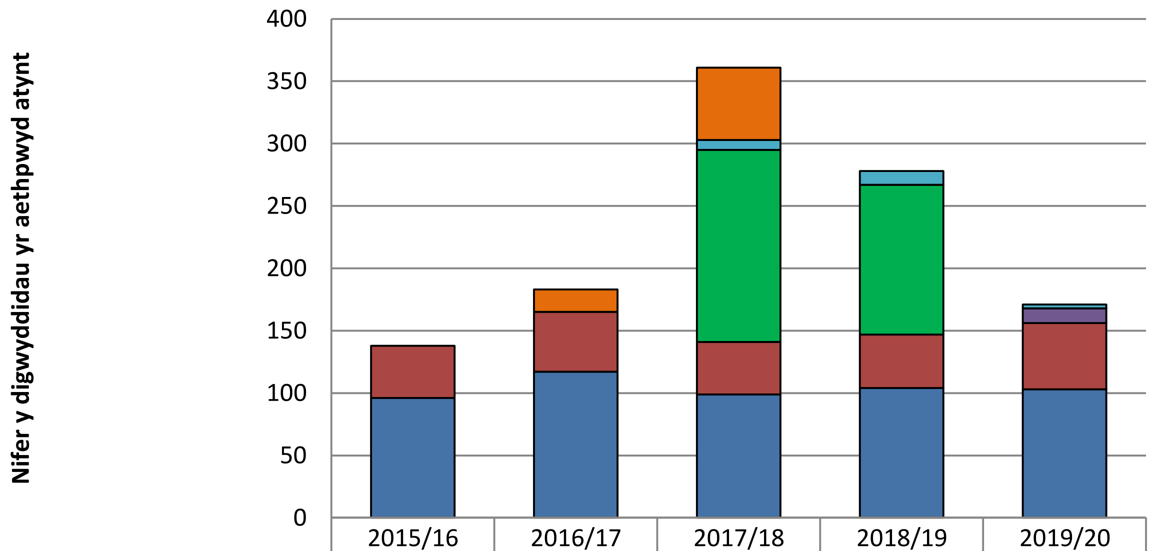

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Digwyddiad Meddygol - Cyd-ymatebwr		18	58		
Ar goll o Gartref			8	11	3
Dulliau Mynediad					12
Tîm Cynorthwyo Cymunedol - helpu hefo codymau			154	120	
GTFf	42	48	42	43	53
Arall heblaw GTFf (ddim yn cynnwys prosiectau)	96	117	99	104	103

7.0 Monitro mewn perthynas ag Amcan Gwella a Llesiant A: *Cefnogi pobl i atal tanau damweiniol mewn cartrefi ac aros yn ddiogel os yw tanau o'r fath yn digwydd.*

7.1 Fe wnaeth nifer y tanau damweiniol mewn cartrefi ostwng yn 2018/19 i'r lefel isaf a gofnodwyd erioed yng Ngogledd Cymru. Er hynny, yn chwarter cyntaf 2019/20 aeth y Gwasanaeth at 18 (14%) yn fwy o danau damweiniol mewn cartrefi nag yn un chwarter y llynedd, yn groes i'r tueddiad hirdymor am i lawr.

Siart 7. Nifer y tanau mewn cartrefi yr aethpwyd atynt, yn ôl cymhelliad

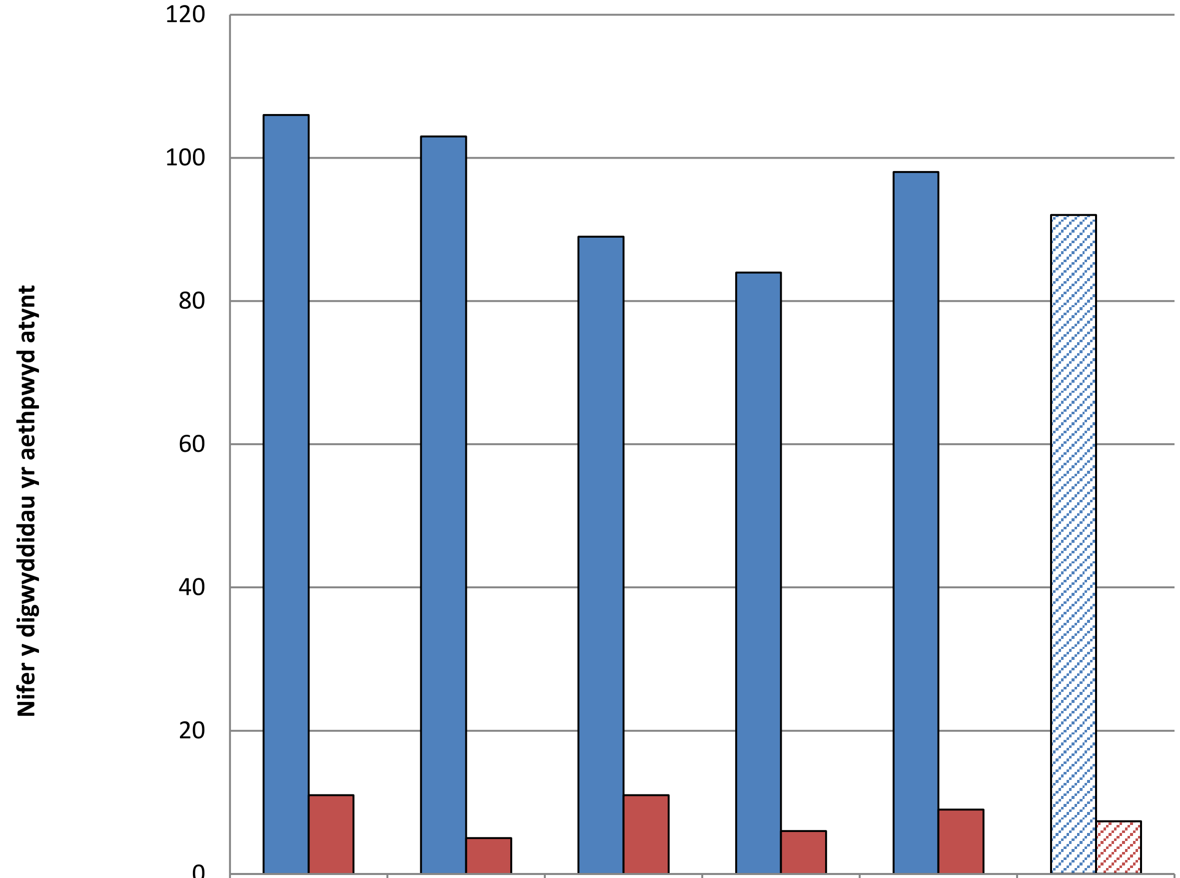

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Cyfartaledd 3 blynedd
Tân (Damweiniol)	106	103	89	84	98	92
Tân (Bwriadol)	11	5	11	6	9	7

8.0 Anafusion oherwydd Tanau Damweiniol mewn Cartrefi

8.1 Yn chwarter cyntaf 2019/20, cofnodwyd un farwolaeth mewn tân damweiniol mewn cartrefi yng Ngogledd Cymru (gan aros cadarnhad gan y Crwner), o'i gymharu â dwy farwolaeth yn yr un cyfnod yn 2018/19.

8.2 Cafwyd cynnydd bach yn nifer yr anafiadau difrifol (2) a'r mân anafiadau (3) oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi, ond cafwyd mwy o gynnydd (7) yn nifer y bobl a gafodd naill ai archwiliad rhagofalus neu a gafodd eu cynghori i weld meddyg rhag ofn.

Siart 8. Nifer y marwolaethau a'r anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi

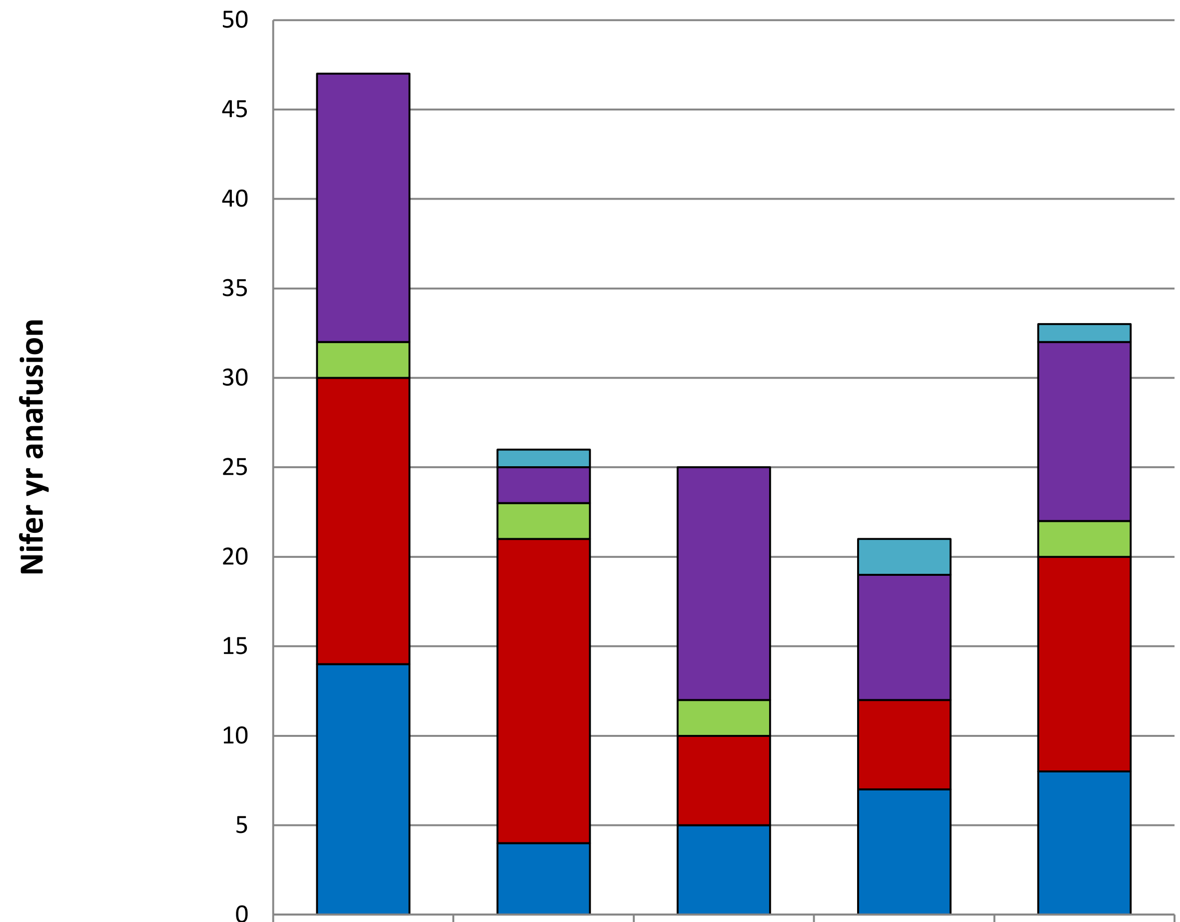

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Marwolaeth	0	1	0	2	1
Anafiadau - bychan	15	2	13	7	10
Anafiadau - difrifol	2	2	2	0	2
Archwiliad rhagofalus	16	17	5	5	12
Cymorth cyntaf	14	4	5	7	8

9.0 Natur yr anaf

9.1 Bob blwyddyn, yr anaf mwyaf cyffredin yw 'wedi eu llethu gan nwy, mwg neu fygdarthau gwenwynig; mygu'. Yn ystod chwarter cyntaf 2019/20, cofnodwyd bod 25 o bobl yn y categori hwn o'i gymharu ag 13 yn yr un cyfnod yn 2018/19.

Siart 9. Natur yr anafiadau mewn tanau damweiniol mewn cartrefi

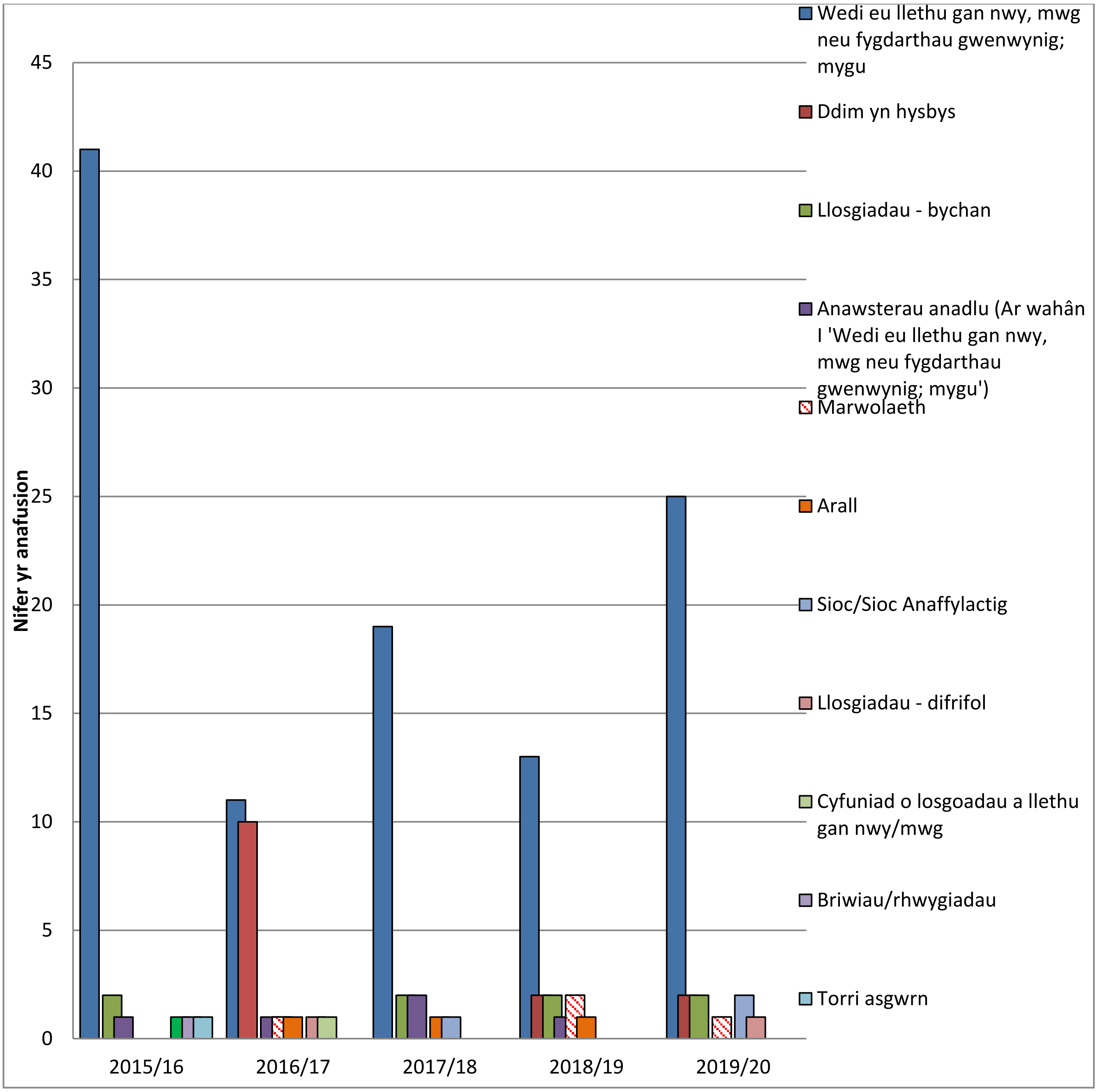

Geirfa

Tanau	Mae pob tân yn cael ei roi mewn un o dri chategori, sef prif danau, tanau eilaidd neu danau simnai.
Prif Danau	Dyma danau nad ydynt yn danau simnai, ac sydd yn digwydd mewn unrhyw fath o adeilad (ac eithrio adfail), cerbydau, carafanau ac ôl-gerbydau, storfeydd y tu allan, gweithfeydd a pheiriannau, eiddo amaethyddol a choedwigoedd, ac adeileddau eraill y tu allan, megis pontydd, blychau postio, twneli, ayyb. Mae tanau yn unrhyw le yn brif danau os oes anafusion, achub neu ddianc, felly hefyd danau yn unrhyw le yr aeth pum neu ragor o beiriannau tân atynt.
Tanau Eilaidd	Tanau eilaidd yw tanau nad ydynt yn danau simnai nac yn brif danau. Nid yw tanau eilaidd yn cynnwys anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt. Fel arfer, tanau eilaidd yw'r rhai sy'n digwydd mewn lleoliadau megis tir agored, coed unigol, ffensys, polion telegraff, sbwriel a chynwysyddion sbwriel (ond nid banciau papur, a fyddai'n cael eu hystyried - yn yr un modd ag eiddo amaethyddol neu goedwigoedd - yn brif dân), dodrefn y tu allan, goleuadau traffig ayyb.
Tanau Simnai	Dyma danau mewn adeiladau wedi eu meddiannu, lle mae'r tân wedi ei gyfyngu i'r simnai ei hun, hyd yn oed os oes gwres neu ddifrod oherwydd mwg yn ymestyn y tu hwnt i'r simnai ei hun. Nid yw tanau simnai'n cynnwys anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt.
Digwyddiadau Galwadau Arbennig	Dyma ddigwyddiadau lle nad oes tân, a lle mae angen peiriant neu swyddog, ac maent yn cynnwys: a) Argyfyngau lleol e.e. llifogydd, digwyddiadau traffig ar y ffyrdd, achub pobl, gwneud sefyllfa 'yn ddiogel' ayyb; b) Trychinebau mawr; c) Digwyddiadau domestig e.e. dŵr yn gollwng, pobl wedi eu cloi i mewn neu allan ayyb; d) Trefniadau o flaen llaw i fynd i ddigwyddiadau, a allai gynnwys darparu cyngor ac archwiliadau.
Galwadau diangen (cyfarwyddyd cyffredinol)	Pan fo'r GTA yn mynd i leoliad lle credir bod digwyddiad, ond o gyrraedd gwelir nad oes digwyddiad o'r fath yn bodoli neu wedi bodoli. Sylwer: os bydd y peiriant yn cael 'ei droi'n ôl' gan yr Ystafell Reoli cyn cyrraedd y digwyddiad, ni chyfrifir ei fod wedi troi allan, ac nid oes angen adrodd yn ei gylch.
Galwadau diangen – Maleisus	Dyma alwadau a wneir gyda'r bwriad o gael y GTA i fynd i ddigwyddiad nad yw'n bodoli, gan gynnwys rhai bwriadol a lle amheuir eu bod yn faleisus.
Galwadau diangen – Didwyll	Dyma alwadau a wneir yn ddidwyll pan gredir bod y GTA yn wir yn mynd at dân neu ddigwyddiad gwasanaeth arbennig.
Galwadau diangen – systemau awtomatig	Dyma alwadau a ddaw gan larwm mwg ac offer diffodd tân. Maent yn cynnwys larwm yn canu trwy ddamwain neu pan fod larwm yn canu a rhywun yn galw'r GTA fel mater o drefn oherwydd trefniant sefydlog, h.y. heb 'benderfyniad', er enghraifft gan ganolfan alwadau diogelwch neu rywun wedi ei enwebu o fewn sefydliad).